

Ahıska Türkleri'nin Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Kültürel Etkileşim Süreci Üzerine Bir Araştırma

Aslı YURDİGÜL (*)

Uğur ÜNAL (**)

Atilla GÜVEN (***)

Öz: İnsanlar ekonomik, siyasal ve toplumsal nedenlerden dolayı tarih boyunca göç olgusuyla karşı karşıya kalmıştır. Bu göçler bireylere bir yandan yeni yerler, yeni insanlar ve yeni kültürlerle tanışma fırsatı sunarken diğer yandan da kültürel ve bireysel kimliklerin sürekliliği noktasında bir tehdit oluşturmuştur. Yeni kültüre uyum sağlayarak ya da mevcut kimliğini koruyarak var olma noktasında yaşanan bu ikilem, bireylerin kültürlerarası iletişim sürecinde farklı stratejiler geliştirmesine neden olmuştur. Bu stratejilerden biri de bireylerin bilgi edinme, öğrenme ve sosyalleşme noktasında başvurduğu medyanın kullanım biçimine ilişkindir. Medyanın bu amaçla kullanımı, kültürel etkileşim konulu birçok araştırmanın da konusunu oluşturmuş; kültürel etkileşimde medyanın önemli bir yerde konumlandığını göstermiştir. Buradan yola çıkan çalışma, Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin kültürel etkileşimini ve medya kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamakta ve medya kullanım alışkanlıklarının kültürel etkileşim sürecindeki rolünü inceleneyecektir. Çalışmada, Kırgızistan'ın Başkenti Bişkek şehrinde bulunan Ahıska Türkleri Derneği'ne üye 30 Ahıska Türkü ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi uygulanan çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Görüşme formu, katılımcıların kişisel bilgilerine, medya kullanım alışkanlıklarına ve kültürel etkileşimlerine ilişkin sorulardan oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, Kırgızistan, medya kullanım alışkanlıkları, kültürel etkileşim

A Research on the Media Usage Habits and Cultural Interaction of Ahıska Turks

Abstract: People have been faced with migration throughout history due to economic, political and social reasons. These migration provided to individuals the opportunity to meet new places, new people and new cultures, but at the same time it was a threat to the continuity of cultural and individual identities. The dilemma to exist by adapting to the new culture or to preserve existing identity, has led individuals to develop different strategies in the process of intercultural communication. One of these strategies is the way of media usage of individuals for information acquisition, learning and socialization. The use of media for this purpose has also been the subject of many researches on cultural interaction and showed a significant place of

*) Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi/Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi(Görevli), Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü (e-posta: asli.yurdagul@hotmail.com)

**) Dr. Öğr. Üyesi, Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü (e-posta: unalugur09@gmail.com)

***) Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı (e-posta: atikhan1987@gmail.com)

media in cultural interaction. This study aims to reveal the relationship between the cultural interaction and media usage habits of the Ahiska Turks living in Kyrgyzstan and to examine the role of media usage habits in the cultural interaction process. In this study, 30 Ahiska Turks who are members of Ahiska Turks Association in Bishkek (Kyrgyzstan), were interviewed face to face. Data of the study were collected through a semi-structured interview form, which is used as a qualitative research method. The interview form consists of questions related to the participants' personal information, media usage habits and cultural interactions.

Keywords: Ahiska Turks, Kyrgyzstan, media usage habits, cultural interaction.

Makale Geliş Tarihi: 08.09.2018

Makale Kabul Tarihi: 15.02.2019

I. Giriş

Göç kavramı, “bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketi” (Marshall, 2005:685) olarak tanımlanmaktadır. Birey ya da gruplar, bu hareket sonucu yerleştikleri yeni yerde, yeni insanlarla, yeni kültürlerle tanışmakta ve söz konusu bu kültürle bir etkileşim içine girmektedir. Bu durum literatürde kültürel etkileşim ya da kültürlerarası iletişim kavramlarıyla karşılanmaktadır. Kültürel etkileşim ya da kültürlerarası iletişimin gerçekleşebilmesi için farklı kültürlerle mensup iki ya da daha fazla kişinin karşılıklı etkileşimi söz konusudur. Bu etkileşim yazılı, sözlü ya da sözsüz herhangi bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Burada iletişimin şeklinin, yönünün, şiddetinin ya da sürece dâhil olan grupların büyüklüğünün bir önemi yoktur.

Kartarı'ya göre kültürlerarası iletişim, farklı kültür grupları arasındaki çatışma ve uzlaşmayı da içeren bir tartışma sürecidir. Bu süreci doğru bir şekilde anlamlandırmanın en güzel yolu da kültürlerarası iletişimi ‘iletişim durumları’ içerisinde ele almak ve incelemektir. “İletişim durumu, iletişimin gerçekleştiği bağlamda etkileşimin belirli bir zamandaki dondurulmuş halini ifade eder.” (Kartarı, 2014:15). Bu süreçte önemli olan, iletişim sürecini belirleyen etkenleri ortaya koyarak, süreç içerisinde oynadıkları rolleri açığa çıkarmaktır. Kültürlerarası iletişim ortamları, farklı kültüre sahip kişi ya da grupların karşılaşma alanıdır. Bu alanda farklı fiziksel özelliklere sahip, farklı dilleri konuşan, farklı etnik kimliklerden gelen, farklı dinlere inanan kişi ya da gruplar kültürel bir etkileşim içine girerek yeni bir gündelik hayat kurmaktadır. Bu yeni gündelik hayatın temelleri farklılıklar ve aynılıklar üzerinedir. Farklılıkların kabulü ya da reddi kişi ya da grupların kültürel uyum sürecini etkileyen en önemli unsurlardır.

Berry ise ‘Göç, Kültürel Etkileşim ve Adaptasyon’ isimli çalışmasında (1997) kültürlerarası iletişim ve kültürel etkileşim kavramlarının anlamsal ve kullanımsal dönüşümüne dikkat çekmektedir. Berry, kişi ya da grupların farklı kültürlerle karşılaşma sürecini kültürel etkileşim kavramıyla açıklamaktadır. Ancak bu kavramın zaman içerisinde psikolojik yönü ön plana çıkarılarak kültürlerarası iletişim kavramı şeklinde kullanılmaya başladığını ve eleştirel bir konuya dönüştüğünü dile getirmektedir. Buna

sebepler olarak da kültürel etkileşim kavramının orijinal anlamında kademeli bir erozyon yaşanmasını, bu erozyon sonucunda asimilasyon kavramıyla da eş anlamlı kullanılır hale gelmesini göstermektedir (Berry, 1997:8). Berry'e göre kültürel etkileşim çok yönlü bir kavramdır. Bu nedenle de psikolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik olarak tüm yönleriyle ele alınarak değerlendirilmelidir. Bu durum, kültürlerarası iletişimin farklı disiplinler tarafından inceleme konusu yapılma zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Kültürlerarası iletişim, başta psikoloji ve sosyoloji olmak üzere ekonomi, edebiyat, sanat, hukuk ve iletişim gibi alanlarda disiplinler arası bir araştırma konusu olarak nedenleri-sonuçları ve süreçleriyle giderek daha fazla önem kazanmıştır.

Kültürel etkileşim konusunda yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde anahtar kavramın değişim olduğu görülmektedir. Göç sonucu farklı bir coğrafyada, farklı bir kültürle karşılaşan kişiler/gruplar, tanıştıkları yeni ve farklı bu kültürle zorunlu bir iletişime girmektedirler. Bu iletişim sürecinin sonucunda ise artık başta buldukları yerden çok daha farklı bir yere gelmektedirler. Ancak gelinen bu yeni yer, her zaman bir ilerleme ya da olumlu bir gelişme şeklinde olmayabilmektedir. Her kişi ya da grup kültürel etkileşim sürecini farklı şekillerde yaşamaktadır. Örneğin, bazı kişi ve gruplar göç edilen yeni coğrafyalardaki kültürlere hemen uyum sağlayarak bu kültüre dâhil olabilirken, bazıları için bu çok daha uzun ve gecikmeli bir süreç olarak gerçekleşmektedir. Bazı durumlarda ise kişi ya da gruplar yeni kültüre uyum sağlamakta bir takım problemler yaşamakta, hatta kendilerini içinde buldukları kültürden soyutlayarak öz kültürel kimlikleriyle var olma mücadelesi vermektedir. Kültürel etkileşim sürecinde ortaya çıkan bu süreçler, Berry tarafından kültürelleşme stratejileri olarak, dört ana başlık altında değerlendirilmektedir (Berry, 1997:10); asimilasyon, ayrışma, entegrasyon ve marjinalleşme.

Asimilasyon, kişi ya da grupların kendi öz kültürel kimliklerini korumakta istekli olmadıkları, diğer kültürle etkileşime açık oldukları durumlarda ortaya çıkan süreçtir. Bu süreçte kişiler/gruplar yeni kültüre uyum sağlayarak onun bir parçası olurlar. Bu da çoğunlukla öz kültürel kimliklerinin yok olmasıyla sonuçlanır. Ancak burada, yeni kültürün bir parçası olmak, kültürel kimlikleri korumaktan çok daha fazla ön plandadır. Örneğin, çeşitli sebeplerle Avrupa'ya göç etmiş ve uzun süredir burada yaşayan Türklerin, üçüncü kuşaklarının zaman içerisinde buldukları ülkenin yaşam tarzlarını benimsemeleri, gündelik hayatta yaşadıkları toplumun davranış kalıplarını kullanmaları ve ana dilleri olan Türkçeyi bilmemeleri bu kişilerin bilinçli seçiminin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Süreç sonunda öz kültürel kimlikler yok olmakta, etkileşim halinde bulunan yeni kültür benimsenmektedir. Bu durum, kültürel etkileşim sürecinde keskin bir değişim olsa da, birden bire değil, uzun bir zaman dilimi içinde ve Berry'in de belirttiği gibi kademeli olarak gerçekleşmektedir.

Ayrışma strateji ise, asimilasyon sürecinin tam tersi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte bireyler/gruplar, kendi öz değerlerini kendi kültürleri içerisinde koruyarak, yeni kültür ile etkileşimde bulunmaktan kaçınırlar. Buradaki temel amaç, kültürel kimliklerinin herhangi bir değişikliğe uğramadan, olduğu gibi korunmasıdır. Bu amaçla, kişiler/gruplar dışarıdan gelecek her türlü etkileşime kapalıdır. Ayrışmanın en güzel

örneğini şüphesiz, Türkiye'den Almanya'ya giden ilk işçiler sunar. İlk kez köylerinin, şehirlerinin dışına çıkan ve hiç bilmedikleri bir ülkeye giden bu kişiler, orada kendi kültürlerinden tamamen farklı bir kültür ile karşılaşmışlardır. Tüm maddi ve manevi unsurlarıyla onlar için bir yabancı olan bu kültür karşısında da, uyum sağlamak ve o kültürün bir parçası olmak yerine, yeni kültürle ilişkilerini kesmek, ya da zorunlu bir seviyede tutmak ve kendi içlerine kapanmak yolunu seçmişlerdir. Böylelikle de Almanya gibi bir ülkede küçük Türkiye'ler kurmuşlar ve öz kültürel kimliklerini koruyarak var olmaya devam etmişlerdir.

Kültürleşme stratejilerinden bir diğeri olan entegrasyon ise daha yumuşak bir süreçtir. Bu nedenle de kişiler/gruplar hem kendi öz kültürel kimliklerini sürmeye devam etmekte hem de yeni kültürle etkileşime açık olmaktadır. Burada asıl olan, kişi ya da grupların yeni kültüre adapte olmak için istekli olmaları, her fırsatta etkileşim içinde bulunmalarıdır. Bu süreçte kişiler/gruplar, ne asimilasyon stratejisinde olduğu gibi yeni kültürün içinde kaybolup giderler ne de bu kültürün içinde bir yabancı olarak yaşamaya devam ederler. Onlar kendi kültürel kimliklerini korumakta ve yeni kültürün bir parçası olarak varlıklarını sürdürürler.

Son kültürleşme stratejisi ise marjinalleşmedir. Marjinalleşme sürecinde daha çok yeni kültürden kaynaklı bir baskı, zorlama, dışlama ve ayrımcılık söz konusudur. Bu nedenle de kişilerin ya da grupların kendi kültürel kimliklerini sürdürmesi oldukça düşük bir ihtimaldir. Yeni kültürle olan etkileşim ise az ve zoraki bir şekilde yürütülmektedir.

Kültürel etkileşim sürecinde yaşanan bu stratejiler, farklı faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kartarı (2014), bu faktörleri değerler ve normlar, toplumsal senaryolar ve roller, etno merkezilik, belirsizlik ve kaygı, kalıp düşünceler ve önyargılar olarak belirlemektedir. Li ve Campbell (2016) ise yabancı öğrenciler üzerine yaptıkları kültürel adaptasyon konulu çalışmalarında etkileşimdeki kültürel farklılıklar, bilgi eksiklikleri, iletişim engelleri ve dil faktörleri üzerinde durmaktadır. Bu faktörlerden her biri, süreci doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemekte; çoğu zaman kültürleşme sürecinin hangi strateji üzerinden gerçekleşeceğini belirlemektedir.

Kültürel etkileşim sürecindeki önemli faktörlerden biri de medyadır. Kültürel etkileşim konulu birçok çalışma da medyanın bu süreçteki önemine vurgu yapmaktadır (Kim, 1990:194; Chang, 1972Ç9; Reece ve Palmgreen, 2000:809; Moon, 2003:3, Akt. Gülnar, 2011: 57). Medya, kişilerin/grupların farklı beklentilerine karşılık bulmak için ilk aşamada başvurdukları bir mecraadır. Gazete, televizyon, dergi, sinema ve internet teknolojilerini içine alan kavram, kültürel etkileşim sürecinde kişilerin sadece iletişimsel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp kültürleşme stratejilerini de doğrudan etkilemektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, medyanın ev sahibi ve etnik medya olarak iki farklı açıdan ele alınması gerektiğidir. Ev sahibi medya, göç edilen yerdeki kitle iletişim araçlarıdır. Etnik medya ise, göç eden kişilerin/grupların kendi ülkelerindeki ya da kendi öz kültürlerindeki medyadır. Dolayısıyla medyanın kültürel etkileşim sürecindeki işlevinden bahsederken bunu her iki medya açısından da değerlendirmek zorunludur.

Medyanın kültürel etkileşim sürecindeki işlevini belirli başlıklar üzerinden ele alarak incelemek mümkündür. Öncelikle medya tüm türleriyle ucuz, kolay ve erişilebilir bir özelliğe sahiptir. Bu özellikler medyayı yeni ve farklı bir ortamda ilk başvurulacak kaynak olarak konumlandırmaktadır. Bu nedenle de kişiler/gruplar göç ettikleri yerde yeni kültürle olan ilk etkileşimlerini medya üzerinden gerçekleştirmektedirler. Çoğu zaman vakit geçirme ve eğlenme amaçlı olarak başvuru ilk medya, yaygın kullanımına bağlı olarak ev sahibi medya olmaktadır. Bu anlamda etnik medyaya erişim ise çok daha kısıtlı ve pahalı olmaktadır.

Ev sahibi medya, özellikle yeni kültürü tanıma noktasında oldukça önemli bir işlev görmektedir. Bu nedenle denilebilir ki; ev sahibi medya kişileri/grupları yeni kültürle tanıştıran aracı bir kurumdur. Özellikle televizyon ve sinema gibi görsel medya etkileşim halindeki kültürün tanıtılmasında oldukça önemlidir. Bir kültürün yaşam biçimleri üzerine inşa edilmiş bir medyaya maruz kalmak, zaman içerisinde o kültürün tanınması, algılanması ve içselleştirilmesini beraberinde getirmektedir. Kişiler/gruplar medya aracılığıyla öğrendikleri bir takım kültürel değerleri, davranış kalıplarını bir süre sonra benimseyerek kendilerini yeni kültüre daha kolay adapte edebilmektedir. Bu konuda Zhu ve Krever (2017) tarafından yapılan bir çalışmada yabancı öğrencilerin medya kullanımı ve kültürel adaptasyonu arasındaki ilişki incelenmiştir. Zhu ve Krever bu çalışmalarında medya kullanımı ve kültürel adaptasyon arasındaki ilişkinin medya kullanımına ve medya türlerine göre değiştiğine dikkat çekmişlerdir. Örneğin, gazete okuyan kişilerin okumayan kişilere göre kültürel adaptasyon seviyelerinin çok daha yüksek olduğunu buna karşın, telefon ve bilgisayar teknolojilerini kullanımıyla kültürel adaptasyon arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını belirtmişlerdir (Zhu, Krever, 2017:316). Bu süreçte etnik medyanın kullanımının devam etmesi ise kişi ya da grupların öz kültürel kimliklerinin korunması ve sürdürülmesi noktasında iş görmektedir.

Ayrıca, medya türleri üzerinden sunulan içerikler kişilerin/grupların diğer kültüre ait gündelik hayatlar, yaşam biçimleri, millî ve dini değerler, toplumsal cinsiyet kalıpları, önyargılar ve stereotipler gibi birçok konu hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Böylelikle kişiler/gruplar, gündelik hayatlarını bu bilgiler ışığında organize etmekte; entegrasyon, asimilasyon, ayrışma ya da marjinalleşme gibi kültürel etkileşim stratejilerin herhangi birine dahil olmaktadır.

Kişi ya da kurumların gerek ev sahibi gerekse de etnik medyayı kullanma nedenlerinden birisi de bilgi edinmedir. Bu noktada özellikle ev sahibi medya, yaşanan yere ilişkin bilgiler sunma, siyasi, ekonomik ya da güncel olaylar hakkındaki gelişmeleri aktarma konusunda oldukça önemli bir işleve sahiptir. Aynı şekilde, etnik medya da kültürel kimlikleri devam ettirme, geçmişle olan bağları sürdürme noktasında iş görmektedir; kişileri/grupları bir kültüre ait olma hissiyle tatmin etmektedir.

Medya, kültürel etkileşim sürecinin en önemli unsurlarından biri olan dil ve iletişim noktasında da oldukça etkili bir güce sahiptir. Yapılan araştırmalar medyanın bir dili öğrenmeyi kolaylaştırdığını, öğrenilen dil becerilerini pekiştirdiğini ve geliştirdiğini göstermektedir. Sadece yoğun ve sürekli bir şekilde medyayı takip ederek bile bir dili öğrenmek ve kullanmak mümkündür. Dolayısıyla medya, yabancı bir dilin öğrenilmesi

ve kullanılması noktasında kişi ve grupların kültürel etkileşim sürecindeki yerini belirlemektedir.

Medya, ortak bir kültürel kimlik ve değerler sistemi inşa etme ve bunu sürdürme noktasında kültürel etkileşim sürecinin oldukça önemli bir parçasıdır. Bu nedenle birçok uluslararası kültürel etkileşim politikasında da önemli bir yerde konumlandırılmaktadır. Örneğin, 1980'lerden itibaren Avrupa Birliği, iletişim ve medya alanına özel bir önem vermiş ve medyayı ortak bir Avrupalı kimliği ve kültürünün inşa edilmesini amacıyla kullanmıştır. İlerleyen dönemde bu politikalar her ne kadar 'ortak bir kültür'den 'kültürel çeşitliliğe' evrilsen de medya ve iletişim politikaları her zaman gündemde olmuştur.

Medya, özellikle iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerle herkes için günümüzde vazgeçilmez bir güce sahiptir. Medyanın gücünden yola çıkan bu çalışma, Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin Kırgız toplumu ile kültürel etkileşimi ve medya kullanım alışkanlıklarını ortaya koyarak, medyanın kültürel etkileşim sürecindeki rolünü incelemeyi amaç edinmiştir. Çalışma kapsamında, medya kullanım alışkanlıkları kültürel etkileşim sürecini nasıl etkiliyor, medyayı düzenli olarak kullanan kişilerle kullanmayan kişilerin kültürel etkileşim seviyeleri arasında herhangi bir farklılık var mı, kültürel etkileşim seviyesi kullanılan medya türlerine göre farklılık gösteriyor mu, kişiler/gruplar daha çok etnik medyayı mı ev sahibi medyayı mı kullanıyor, bu medyalarından hangisini hangi amaçla kullanıyor gibi sorulara cevap aranmaktadır.

Ahıska Türkleri, 1829 yılına kadar anavatanları olan Gürcistan'ın güneybatısında, Osmanlı himayesinde yaşamış; 1829 yılında Osmanlı-Rusya arasında imzalanan Edirne Antlaşması'yla Rusya'nın hâkimiyetine girmişlerdir. 1930'lu yıllarda Sovyet topraklarında yaşamaya başlayan ve sürgünlerle sonuçlanan siyasi, kültürel ve ekonomik çalkantılar 1944 yılında Ahıska Türkeri'ni de yerlerinden etmiştir. 14 Kasım 1944 tarihinde, Ahıska bölgesindeki 220'ye yakın Ahıska köyü boşaltılarak yaklaşık 96 bin Ahıska Türkü Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'a sürgün edilmiştir. Sürülen Ahıska Türkleri'nin 55.000'i Özbekistan'a, 29.500'ü Kazakistan'a, 11.000'i de Kırgızistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri topraklarına dağıtılmışlardır. Kırgızistan'a sürülen Ahıska Türkleri, Kırgızistan'ın Bişkek, Celalabad ve Oş şehirlerinde yaşamaktadırlar. Kırgızistan Ahıska Türkleri Derneği tarafından yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre Çuy bölgesi ve Bişkek şehrinde 20 bin, Oş bölgesinde 22 bin Ahıska Türkü'nün oturduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu bu çalışma, 74 yıldır Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin Kırgız toplumu ile gündelik hayatlarında hem kültürel etkileşim sürecini hem kendi kültürel kimliklerini koruma ve sürdürme sürecini incelenmesi hem de medya kullanım alışkanlıklarını araştırması açısından önem taşımaktadır.

II. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerine başvurulmuştur. Nitel araştırmalar toplumsal yaşamın doğal akışında ortaya çıkan olayların ayrıntılı olarak incelenmesini amaç edinmektedir (Neuman, 224:2009). Söz konusu bu olaylar, kendi koşulları

içerisinde, var olduğu biçimiyle tanımlanmaya, açıklanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde etkileme ve değiştirme çabası gösterilmez (Karasar, 2007:77). Nitel çalışmalar aradıkları enformasyonun türüne göre farklılık göstermektedir. Kültürel çalışmalarda araştırmacılar insanların tecrübeleriyle elde ettikleri ve kuşaktan kuşağa aktarılanları, paylaşılan anlamları, değerleri ve beklentileri anlamaya çalışmaktadır (Bal, 160:2016).

Nitel araştırma yöntemi aracılığıyla yapılan bu çalışmanın araştırma yöntemi başlığı altında çalışmada uygulan araştırma modeli, araştırma grubu, görüşme formunun geliştirilmesi ve uygulanması, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırma modeli: Çalışmada, uzun yıllardır Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türkleri'nin Kırgız toplumu ile ne denli bir kültürel etkileşim içerisinde oldukları ve Ahıska Türkleri'nin medya kullanım alışkanlıklarını belirlemek amacıyla betimsel modelden yararlanılmış; bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine başvurulmuştur.

Araştırma grubu: Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te bulunan Ahıska Türkleri Derneği'ne üye olan kişiler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma geleneği doğrultusunda amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla Ahıska Türkleri Derneği'nde kayıtlı olan rastgele 30 vatandaş ile iletişime geçilmiştir. Gerekli görüşmeler sonrası vatandaşlar için uygun adreslerde çalışma gerçekleştirilmiştir.

Görüşme formunun geliştirilmesi ve uygulanması: Görüşme tekniği nitel araştırmalarda en sık karşımıza çıkan veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 121:2005). Kırgızistan'a göç etmiş Ahıska Türkleri'nin Kırgız toplumu ile olan kültürel etkileşim durumlarını ve aynı zamanda medya kullanımlarını incelemek amacıyla gerekli literatür taraması ve çalışma grubunun da özellikleri göz önünde bulundurularak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek amacıyla farklı insanlardan aynı tür bilgilerin alınması için kullanılan önemli yöntemlerden biridir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 122:2005). Bu çalışma için hazırlanan görüşme formu 3 aşamadan oluşmaktadır. Formun ilk kısmında Ahıska Türkleri'ne ait kişisel bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. Formun ikinci kısmında, Ahıska Türkleri'nin medya kullanıma ilişkin bilgiler, üçüncü ve son kısmında ise kültürel etkileşime ilişkin sorular yer almaktadır. Görüşme formunun oluşumu sonrası Ahıska Türkleri Derneği'ne kayıtlı 30 kişi ile görüşülerek form üzerinden bilgi toplanmıştır.

Verilerin toplanması ve analizi: Araştırmacılar katılımcılar ile tek tek iletişime geçip, katılımcılar için uygun ortamlarda görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşme tekniğinin en hassas noktası, kişilerin güvenini sağlamak, etik kurallara uymak ve karşı tarafın rızasını almaya dayanmaktadır (Bal, 2016:162). Araştırmacılar, katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi vermiş ve çalışmanın sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı ve kişisel bilgilerin kesinlikle üçüncü kişiler ile paylaşılmayacağını taahhüt etmiştir. Görüşmeler, doğal ortamın korunması adına, daha çok kişilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri evlerinde ya da sıklıkla bir araya geldikleri derneklerinde

gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak da, sadece form üzerinden bilgi toplanmamış; ayrıca kişilerin doğal hayatları üzerine de gözleme yapılma şansı elde edilmiştir. Uygulama esnasında, katılımcılardan izin alınarak görüşmeler kayda alınmıştır.

Araştırmada betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, birçok veri toplama tekniği aracılığıyla elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu tekniği kullanan araştırmacılar, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtabilmek amacıyla sık sık doğrudan alıntılara yer vermektedir. Betimsel analizde temel amaç, elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Söz konusu bu çalışmada da katılımcıların kültürel etkileşime ilişkin sorulara vermiş oldukları ifadeler betimsel analiz tekniği ile ele alınmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri ve medya kullanımlarına ilişkin soruların analizinde ise yüzde ve frekans dağılımları yapılmıştır. Çözümlemelerde görüşme yapılan katılımcılara birer kod numarası verilerek (K1,K2..) açıklamalar yapılmıştır.

III.Araştırmanın Bulguları

Görüşme tekniği uygulanarak elde edilen verilere ilişkin bulgular kısmında katılımcıların kişisel bilgileri, medya kullanımları ve kültürel etkileşim durumlarına ilişkin verilerin analizi yer almaktadır.

A.Araştırmaya Katılanlara İlişkin Kişisel Bilgiler

Araştırma katılımcılarının cinsiyeti, yaşı, eğitim seviyesi, eğitim dili, gündelik dili, medeni durumu, eşin uyruğu, çocuk sayısı ve çocuklarının almış olduğu eğitim durumlarına ilişkin dağılımlar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanlara İlişkin Kişisel Bilgiler

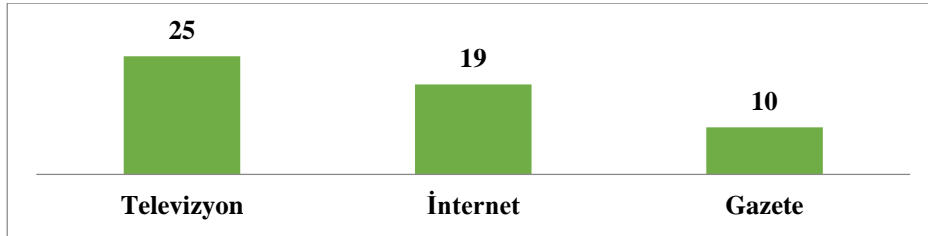
		Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	13	43
	Erkek	17	57
Yaş	20-30	4	13,3
	31-40	4	13,3
	41-50	10	33,3
	51-60	10	33,3
	61 ve üstü	2	6,7
Eğitim Seviyesi	Lise	17	56,7
	Önlisans	4	13,3
	Lisans	8	26,7
	Lisans üstü	1	3,3
Eğitim Dili	Rusça	27	90
	Kırgızca	0	0,0
	Rusça/Kırgızca	3	10

Gündelik Dil	Ahıska Lehçesi	30	100
	Rusça	30	100
	Kırgızca	30	100
Medeni Durum	Evli	26	86,7
	Bekar	4	13,3
Eşin Uyuğu	Türk	24	80
	Yabancı	2	6,7
Çocuk Sayısı	Yok	2	6,7
	Bir	0	0
	İki	5	16,7
	Üç	14	46,7
	Dört ve daha fazla	5	16,7
Çocuğun Eğitim Dili	Rusça	24	80
	Rusça/Kırgızca	4	20

Araştırmaya katılanların cinsiyetine bakıldığında % 43'ü kadın % 57'si ise erkektir. Yaş dağılımlarına bakıldığında katılımcıların % 70'in üzerinde orta yaş olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim seviyeleri ise ağırlıklı olarak, % 57 oranında lise mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların almış oldukları eğitimin diline bakıldığında ise % 90 Rusça, % 10 ise karma, yani Rusça ve Kırgızca olduğu görülmektedir. Katılımcılara gündelik dilleri sorulduğunda ise dışarıdaki hayatta gerek ülkenin devlet dili Kırgızca'yı gerek resmi dili Rusçayı gerek ise kendi Ahıska lehçesini konuştuklarını ifade etmişlerdir. Her üç dili de gündelik hayatta aktif olarak kullandıklarını açıklamışlardır. Katılımcıların medeni durumuna bakıldığında ise % 87'sinin evli, % 13'ünün ise bekar olduğu görülmektedir. Evli olan katılımcılara eşlerinin uyrukları ile ilgili soru sorulduğunda ise sadece iki kişi yabancı uyruklu olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılan 28 kişi ise kendi etnik grubundan kişiler ile evli olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuk sahibi olan katılımcılar çocuklarının eğitim aldıkları dili Rusça ve Rusça/Kırgızca olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların % 80'i çocuklarının Rusça, % 20'si ise Rusça/Kırgızca olarak eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir.

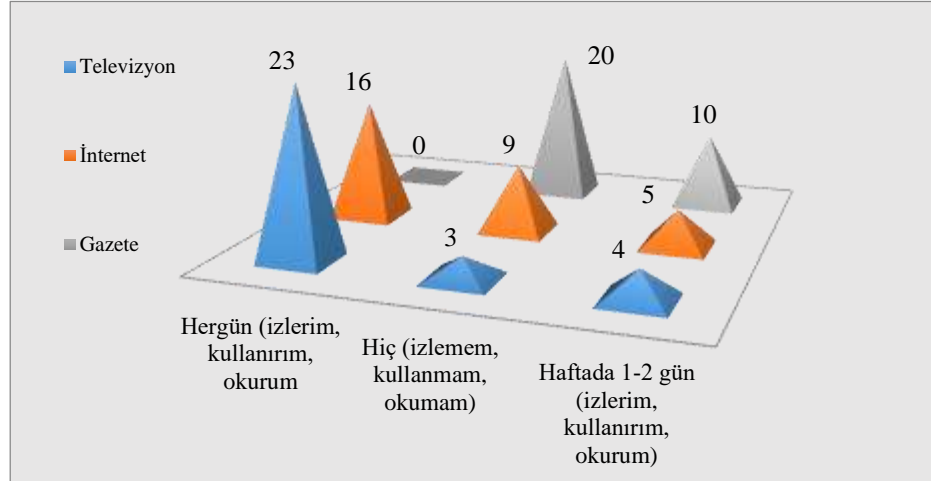
B.Katılımcıların Medya Kullanıma İlişkin Bilgileri

Bu kısımda katılımcıların kullandıkları medya platformu, medya türünü kullanma durumu, medya türünü hangi amaçlarla kullanma durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

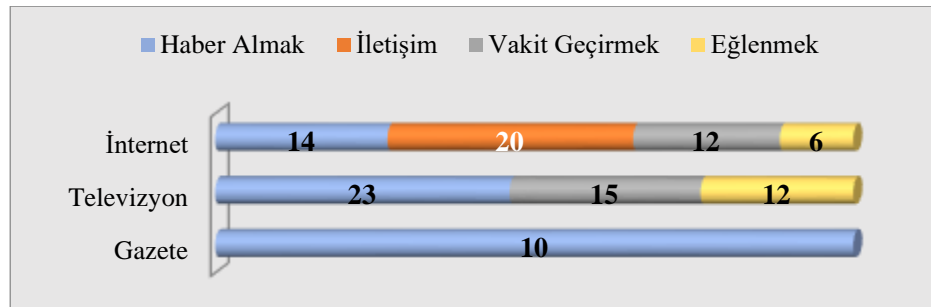
Grafik 1: Katılımcıların En Çok Kullandıkları Medya Platformu Sıralaması

Katılımcılar, en çok kullanmış oldukları medya türünü grafik 1’de de görüldüğü üzere televizyon, internet ve gazete olarak sıralamışlardır.

Grafik 2: Katılımcıların Medya Türlerini Kullanma Sıklığı

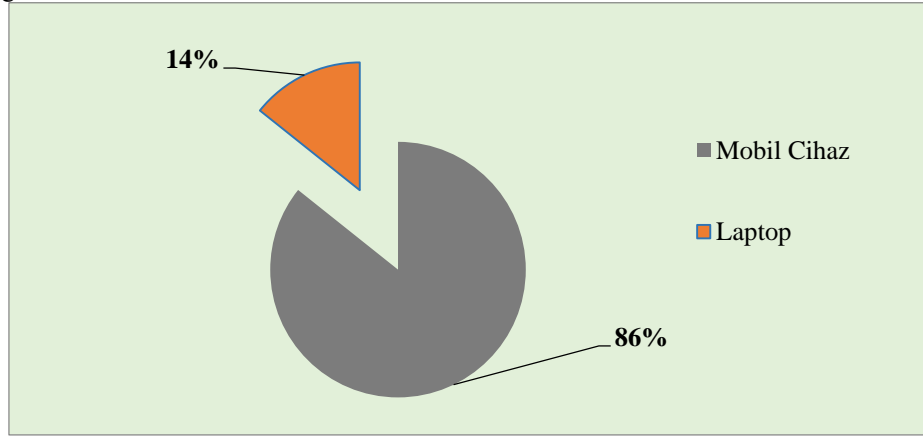
Grafik 2’de katılımcıların kullanmış olduğu medya türlerinin yani televizyonun, internetin ve gazetenin zamana göre gerek izlenmesi gerek okunması gerek ise kullanılmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Grafik 2’de öncelikle televizyonun izlenme durumunun zamana göre dağılımına bakıldığında, katılımcıların büyük kısmı (23 kişi) televizyonu her gün izlediklerini, 4 katılımcı haftada 1-2 gün izlediklerini, 3 katılımcı da hiç televizyon izlemediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların interneti zamana göre kullanma durumuna bakıldığında, katılımcıların 16’sı her gün interneti kullandıklarını, 5’i haftada 1-2 gün, 9’u ise interneti hiç kullanmadığını ifade etmişlerdir. Grafik 2’de katılımcıların gazete okuma durumuna bakıldığında ise katılımcılardan her gün gazete okuyanın hiç olmadığı, 20 katılımcı ise hiç gazete okumadığını, 10 katılımcı ise haftada 1-2 gün gazete okuduğunu ifade etmiştir.

Grafik 3: Katılımcıların Medya Türünü Kullanma Amacı

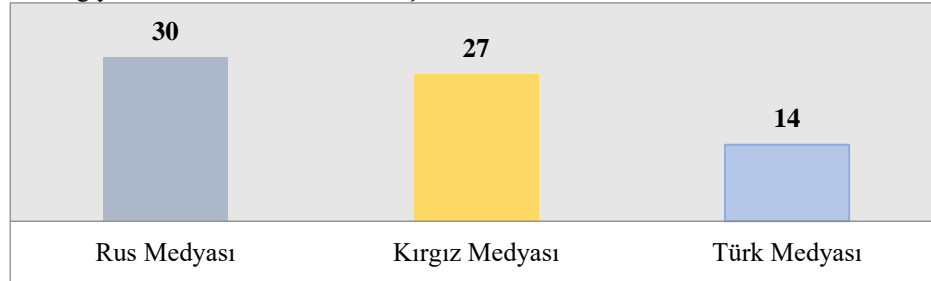
Grafik 3'te katılımcıların televizyonu, gazeteyi ve interneti hangi amaçlarla kullanmakta olduğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre grafik 3'e bakıldığında katılımcıların interneti en çok iletişim amaçlı kullandıkları görülmektedir. Sonrasında, sırasıyla haber almak, vakit geçirmek ve eğlenmek amaçlı medya kullandıkları görülmektedir. Katılımcılar televizyonu en çok haber izlemek amaçlı kullanmaktadırlar. Bunu vakit geçirmek ve eğlenmek amaçlı izlemeler takip etmektedir. Gazete okuyan katılımcılar ise gazeteyi haber almak amaçlı okuduklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 3'e genel olarak bakıldığında katılımcılar haber alma, vakit geçirme ve eğlenme işlevini daha çok geleneksel medya, televizyon aracılığı ile yaptığı görülmektedir. Yeni iletişim teknolojilerinden interneti öncelikle iletişim kurmak için sonrasında da sırasıyla haber almak, vakit geçirmek ve eğlenmek amaçlı kullandıkları görülmektedir. Gazete okuyan katılımcıların ise amaçlarının haber almak olduğu görülmektedir.

Grafik 4: Katılımcıların İnterneti Kullanma Aracına İlişkin Bilgileri

Grafik 4'de katılımcılara interneti daha çok hangi araçla kullandıkları sorulmuştur. Grafik 4'de görüldüğü üzere katılımcıların % 86'sı interneti mobil cihazlar aracılığıyla kullanmaktadır. Katılımcıların % 14'ü ise interneti laptop ya da masaüstü bilgisayarlar aracılığıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 5: Katılımcıların Ülke Bazında Medya Takibi

Grafik 5’te katılımcıların ülkede daha çok hangi medyayı takip ettiklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Katılımcılar daha çok Rus ve Kırgız medyasını takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda uydu alıcıları ve internet üzerinden Türk medyasını takip ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcılar düşük düzeyde de olsa internet üzerinden, özellikle sosyal medya aracılığıyla Ahıska Türkleri’ne ilişkin medya takibi yaptıklarını ifade etmişlerdir.

C.Kültürel Etkileşim Sürecine İlişkin Bulgular

Araştırmada, Ahıska Türkleri’nin kültürel etkileşim süreçlerinin ölçülmesine yönelik olarak Kültürleşme Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Kim (1984) tarafından geliştirilen ve ilerleyen dönemlerde farklı araştırmacılar tarafından benzer araştırmalarda kullanılan ölçek, 9 madde ve 3 ana temadan oluşmaktadır. Ölçekte, kültürel etkileşim süreci bütünleşme, ayrışma ve asimilasyon stratejileri üzerinden incelenmektedir.

1.Tema 1: Bütünleşme/Entegrasyon

Kırgızistan’da yaşayan Ahıska Türkleri’nin toplumsal bütünleşmesini/entegrasyonunu ortaya koyabilmek için katılımcılara;

- Ahıska Türkleri’nin Kırgızlar ile kurdukları ya da kurmadıkları dostluklara ilişkin,
- Ahıska Türkleri’nin hem kendi kültürlerini sürdürmesi hem de Kırgızistan’daki kültürel yaşamın farklı yönlerine katılım göstermesine ilişkin,
- Ahıska Türkleri’nin başka etnik grupların kültürel geleneklerini yaşaması ve bunun yanında Kırgızistan’ın geleneklerine de adapte olmasına ilişkin, sorular yöneltilmiştir.

Söz konusu bütünleşmeye ilişkin yukarıda yer alan ilk soruya katılımcıların görüşleri kendi milletinden dostluklarının önemli olduğunu ancak Kırgızlar ile de dostlukların kurulduğunu ve bu kurmuş oldukları dostlukları da önemsediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmada Kırgızistan’da yaşayan Ahıska Türkleri gerek Kırgızlar ile gerekse de diğer etnik kökenden insanlarla dostluğun kurulması gerektiğini ve önemsendiğini kendi ifadeleri ile şu şekilde aktarmışlardır;

“Biz aynı ülkede yaşıyoruz, dostluklar kurmadan nasıl yaşayalım. Gerek kendi etnik kökenimizden gerekse de Kırgızlardan dostluklarımız var.”(K4),

“Ben 30 yıl polislik yaptım. Çalıştığım yerde çoğunluk Kırgız’dı ve çok iyi dostluklarım oldu.”(K15),

“Kırgızistan’da her etnik kökenden gerek Kırgız gerek Özbek gerekse Rus dostluklarım var, diğer etnik kökenden dostluklar kurmak önemlidir.”(K3)

Ahıska Türkleri’nin Kırgız toplumu ile bütünleşmesini/entegrasyonunu ortaya koyabilmek için bir başka bütünleşme bileşeni ise, Ahıska Türkleri’nin Kırgızistan’da kendi kültürel yaşam tarzını sürdürürken, Kırgız kültürünün de farklı yönlerini dikkate alarak onlara katılım gösterilmesi gerektiğine ilişkindir. Katılımcılar söz konusu bu duruma katılımlarını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Biz aynı topraklarda yaşıyoruz ayırımız gayrımız yok, kendi kültürel yaşamımızı da Kırgız kültürel yaşamını da benimsiyoruz.”(K26)

“Her etnik köken kendi kültürel yaşam tarzını sürdürmelidir. Ancak Kırgız toplumunun kültürel değerlerini de yaşamamız gerekir.”(K1)

“Kırgızistan’da Kırgız, Ahıska Türkü, Özbek, Rus, Tatar, Kazak birçok etnik kökenden insan var, herkes kendi yaşam tarzını sürdürmektedir. Aynı zamanda Kırgızistan’ın kendi yaşam tarzını sürdürmek gerekir.”(K11)

Aynı zamanda Kırgız toplumu ile bütünleşmeye ilişkin bir başka bileşen ise her etnik grubun kendi kültürel değerlerini yaşaması gerektiğini ve aynı zamanda Kırgız toplumunun da kültürel değerlerine adapte olunmasına ilişkindir. Katılımcılar her etnik grubun kendi kültürel değerlerini yaşamasını gerektiğini ve Kırgız toplumunun kültürel değerlerine de adapte olunmasını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Biz, 70 yılı aşkındır bu topraklarda çok rahat yaşıyoruz. Çok şükür biz hem kendi gelenek göreneklerimize, hem de Kırgız toplumunun gelenek göreneklerine göre yaşıyoruz, daha dün akşam Kırgız arkadaşların davetindeydik.”(K10)

“Biz aynı toprak üstünde birlikte yaşıyoruz. Hem kendi kültürel değerlerimizi hem Kırgız toplumunun kültürel değerleriniz yaşıyoruz. Bir olmalıyız, eğer bir olmazsak bölünür yok oluruz, bir olursak çok oluruz.”(K27)

2.Tema 2: Ayrışma

Kırgızistan’da yaşayan Ahıska Türklerinin Kırgız toplumu ile birlikte yaşamında herhangi bir ayrışmanın söz konusu olup olmadığını ortaya koyabilmek için katılımcılara;

- Kırgızistan’daki başka etnik grupların kendi kültürel geleneklerini yaşamaları gerektiğini ancak Kırgız kültürel değerlerine adapte olunmamasını gerektiğine ilişkin,
- Kırgızistan’da yaşarken Kırgız yaşam tarzından tamamen uzaklaşılması gerektiği sadece kendi yaşam tarzının sürdürülmesi gerektiğine ilişkin,
- Dostane ilişkilerin sadece kendi etnik grubundan oluşması gerektiği Kırgızlar veya başka etnik gruplardan dostane ilişkiler kurulmaması gerektiğine ilişkin, sorular yöneltilmiştir.

Yukarıda yer alan ayrışmaya ilişkin ilk soruda katılımcılar kendi kültürel geleneklerini yaşamaları gerektiği ancak Kırgız kültürel değerlerinin yaşanmaması gerektiği sorusuna karşı negatif bir yaklaşımda bulunmuşlardır. Araştırmaya katılanlar her iki kültürel değer de, yani kendi etnik grubunun ve Kırgız kültürel değerinin de, birlikte yaşanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar söz konusu bu duruma yaklaşımlarını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Burada doğduk burada yaşıyoruz. Kendi kültürel geleneklerimizin yanında Kırgız geleneklerini de yaşıyoruz, zaten gelenek göreneklerimiz çok benzerlik gösteriyor.”(K30)

“Kendi kültürel geleneklerimizi yaşamalıyız ve yaşatmalıyız. Kırgız kültürel geleneklerini de yaşamalıyız ki, zaten yaşıyoruz. Bu ülkede birlikte çalışıyoruz, birlikte ekme parası kazanıyoruz.”(K28)

Ahıska Türklerinin Kırgızistan’da yaşarken Kırgız toplumu ile bir ayrışma olup olmadığına ilişkin bir başka bileşen ise Ahıska Türkleri’nin Kırgız yaşam tarzını benimsemeyip uzaklaşılması gerektiği ve sadece kendi yaşam tarzının sürdürülmesidir. Araştırmaya katılan katılımcılar, gündelik hayatta daha çok kendi yaşam tarzlarını sürdürdüklerini ancak Kırgız yaşam tarzından uzaklaşmadan onu da benimseyerek yaşamlarının ikame ettirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar söz konusu bu duruma yaklaşımlarını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Kırgızistan’da birçok etnik köken gördüğüm kadarıyla kendi yaşam tarzını sürdürmektedir. Biz de kendi yaşam tarzımızı yaşıyoruz. Ancak bu bizim Kırgız yaşam tarzını yok saymamız anlamına gelmez. Kırgızistan’ın hâkim yaşam tarzını benimsiyor ve yaşıyoruz.”(K19)

“Elbette kendi yaşam tarzımızı sonsuza kadar yaşatmalıyız. Ancak Kırgızistan’da yaşıyoruz, birlikte yaşıyoruz. Bu nedenle Kırgız yaşam tarzına da saygı duyuyoruz.”(K21)

Ayrışma temasına ilişkin katılımcılara yöneltilen bir başka soru ise, dostane ilişkilerin sadece kendi etnik grubunda olması gerektiği ve Kırgızlar ile dostane ilişkilerin kurulmamasıdır. Araştırmaya katılan katılımcılar bu soruya yönelik negatif yönlü yaklaşmışlardır. Yani kendi etnik kökeninden dostane ilişkilerin öncelikli, önemli ve samimi olduğunu ancak Kırgızlar ile de dostane ilişkiler kurulduğunu ve kurulması gerektiğini şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Elbette kendi etnik kökenimden dostlarım öncelikli oluyor ama bu Kırgızlar ile dost olmayacağımız anlamına gelmiyor. Kırgızlar ile de dostluklarım var.”(K5)

“Benim dost ilişkilerimde çoğunluk kendi etnik kökenimden ancak Kırgızistan’da yaşayan her etnik kökenden dostane ilişkilerim var. Başta Kırgızlar olmak üzere diğer etnik kökenden insanlar ile aynı toprak üzerinde yaşıyoruz. Birbirimizle dostluk kurmamak kendimize zarar vermekten başka bir işe yaramaz.” (K7)

3.Tema 3: Asimilasyon

Ahıska Türkleri’nin Kırgızistan’da yaşarken ülkede baskın Kırgız kültürünün altında asimile durumunun olup olmadığını ortaya koyabilmek için katılımcılara;

- Kırgızistan’da yaşarken kendi geleneksel yaşam tarzını bırakarak, Kırgız toplumun geleneksel yaşam tarzını yaşaması gerektiğine ilişkin,
- Dostane ilişkilerin kendi etnik kökeninden daha çok Kırgızlar ile olması gerektiğine ilişkin, sorular yöneltilmiştir.
- Kırgızistan’daki etnik grupların kendi kültürel geleneklerini yaşamamaları gerektiği ve sadece Kırgız kültürel geleneklerinin yaşanmasına ilişkin,

Yukarıda yer alan asimilasyona ilişkin ilk soruda katılımcılar her etnik grubun kesinlikle kendi yaşam tarzlarını sürdürmesi gerektiğini, bunun yanında Kırgız toplumunun geleneksel yaşam tarzını benimsediklerini ancak sadece Kırgız toplumunun geleneksel yaşamı üzerinden hayatlarını ikame ettirme durumuna karşı olduklarına ilişkin açıklamalarda bulunmuşlardır. Katılımcılar söz konusu bu duruma yaklaşımlarını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Kendi geleneksel yaşam tarzımı bırakıp sadece Kırgız yaşam tarzı ile yaşamak tabii ki imkansız. Ben bir Ahıska Türküyüm ve bizim de kendi yaşam tarzımız var, onu yaşamalıyız.”(K9)

“Ben sadece kendi etnik kökenim için demiyorum, hiç bir etnik köken kendi yaşam tarzından vazgeçmemeli. Ancak bu, yaşadığım Kırgızistan'ın yaşam tarzını yok saymak gibi anlaşılmalıdır. Her ikisi ile birlikte yaşamak gerektiğini düşünüyorum.”(K22)

Asimilasyon temasına ilişkin bir başka bileşen ise, dostane ilişkilerin kendi etnik kökeninden daha çok Kırgızlar ile kurulması gerektiğine ilişkindir. Söz konusu bu duruma katılımcıların olumsuz yaklaşımları söz konusudur. Katılımcılar dostane ilişkilerin öncelikle kendi etnik kökeninden kişiler ile kurulduğunu, ama aynı zamanda Kırgızlar ile de dostane ilişkiler olması gerektiğini açıklamışlardır. Katılımcılar söz konusu bu duruma yaklaşımlarını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“Elbette Kırgızlar ile dostane ilişkim var, sadece Kırgızlar değil Kırgızistan'da yaşayan diğer etnik kökenden de dostluklarım var. Ancak kendi etnik kökenimden kişiler her zaman önceliklidir. Biz zaten iç içe yaşıyoruz burada. Ahıska Türkleri olarak sanki hepimiz tek bir aile gibiyizdir.”(K13)

“Her etnik köken içinde iyi de kötü de vardır. Ancak benim dostane ilişkilerde kendi etnik kökenim ile ilişkim samimidir. Kendi etnik kökenimi bırakıp başkaları ile dostluklar kurmaya ihtiyaç duymadım.”(K25)

“Kendi etnik kökenimi bırakıp başkaları ile samimi ilişkiler kurmak, öyle bir şey söz konusu olamaz. Böyle bir düşünce sahibi hiç olmadım, ihtiyaç da duymadım. Öncelikle kendi etnik kökenimden dostluklarım. Ama sonrasında diğer her etnik kökenden de dostluklarım var.”(K17)

Bir başka asimilasyon temasına ilişkin bileşen ise, Kırgızistan'daki etnik grupların kendi kültürel geleneklerini yaşamamaları gerektiği, sadece Kırgız toplumunun kültürel geleneklerinin yaşanmasına dair katılımcıların yaklaşımı negatif yönlü olmuştur. Katılımcılar her etnik grubun kendi kültürel geleneklerini yaşaması gerektiğini, bunun yanında içinde bulunduğu toplumun da kültürel geleneklerinin benimsenip yaşaması gerektiğine dair açıklamalarda bulunmuşlardır. Katılımcılar söz konusu bu duruma yaklaşımlarını şu ifadelerle aktarmışlardır.

“İnsan kendi kültürel gelenekleri ile var olur. Kendi kültürel geleneklerimizi bırakıp başka bir etnik kökenin kültürel geleneklerini yaşamak imkânsız. Bu kendimi yok saymam anlamına gelir”(K14)

“Başka bir kültürel geleneği benimsemek mümkün, onu yaşamakta mümkün. Ancak kendi kültürel geleneklerimizi yaşamamak, bizim kimliğimizin, benliğimizin yok olması demektir.”(K8)

IV.Sonuç

Bu çalışmada, Kırgızistan’da yaşayan Ahıska Türkleri’nin Kırgız kültürüyle olan kültürel etkileşim süreçleri ve bu süreçlerde medya kullanımının rolü incelenmiştir. Bu amaçla, Kırgızistan Ahıska Türkleri Derneği’ne üye kişiler arasından seçilen 30 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Kim’in Kültürleşme Tutum Ölçeği özelinde yapılan bu görüşmelerde veriler entegrasyon/bütünleşme, ayrışma ve asimilasyon stratejileri üzerinden değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular ve görüşme sürecindeki gözlemler dikkate alındığında, Kırgızistan’da yaşayan Ahıska Türkleri’nin kültürel etkileşim stratejilerinden ağırlıklı olarak entegrasyon/bütünleşme stratejisini benimsedikleri görülmektedir. Bunu hem katılımcıların ifadelerinden hem de burada uzun yıllardır yaşamalarına bağlı olarak kurdukları gündelik yaşamlarından çıkarsamak mümkündür. Katılımcılar, yaşamlarında Kırgız kültürünün önemli bir yeri olduğunun ve Kırgız dostlarının onlar için oldukça değerli olduğunun özellikle altını çizmişlerdir. Söylemlerinde kullandıkları “aynı ülke”, “aynı toprak”, “birlikte yaşam”, “Kırgız dostlarımız” gibi ifadelerden de bunu görmek mümkündür.

Yapılan görüşmelerde katılımcıların, kendilerini Kırgız kültürün bir parçası olarak gördükleri gözlenmiştir. Katılımcılar özellikle, iki kültürün benzerliklerine, ortak yönlerine vurgu yapmışlardır. Ahıska Türkleri’nin 1829 yılından itibaren Rusya’nın hâkimiyeti altına girmeleri ve sürgün tarihine kadar da Rus ideolojisi altında yaşamaları; Kırgızistan’ın da 1991 yılında bağımsızlığını kazanana kadar SSCB’nin bir parçası olmasının bunda önemli bir etkisi olmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak her iki toplumda da ortak bir takım kültürel değerler, ritüeller ve anlamlar ortaya çıkmıştır. Bu da, iki kültür arasındaki entegrasyon sürecini olumlu yönde etkilemiştir.

İki kültür arasındaki entegrasyon sürecini olumlu yönde etkileyen unsurlardan bir diğeri de dil faktörüdür. Rusça, iki farklı kültürü birbirine bağlayan bir köprü vazifesi görmüştür. Bugün Kırgızistan’ın devlet dili Kırgızca ve resmi dili Rusça’dır. Rusça, Ahıska Türkleri ve Kırgızlar tarafından da geçmişten bugüne kullanılan bir dildir. Katılımcılar almış olduğu eğitim dillerinin de Rusça olduğunu belirtmiştir. Kültürlerarası etkileşim sürecinde en önemli unsurlardan birinin dil ve iletişim çatışmaları olduğu göz önüne alındığında, Ahıska Türkleri’nin kültürel entegrasyon sürecinde Rusça’nın rolü daha iyi anlaşılacaktır.

Diğer yandan Ahıska Türkleri’nin kendi vatanlarından sürgün edilmeleri ve Ahıska bölgesinin bugün Gürcistan sınırları içerisinde bulunması, Ahıska Türkleri’nin içinde yaşadıkları toprağı vatan olarak benimsemeleri ve o toprağın kültürel değerlerine daha fazla entegre olmalarını sağlamaktadır. Bu durum, özellikle kültürel entegrasyon ve ayrışma süreçlerinde kendini göstermektedir. Ahıska Türkleri, bir yandan yaşadıkları

toprağın kültürüyle bütünleşmeye çalışırken bir yandan da kendi kültürel kimliklerini kaybetmeden yaşamaya çalışmaktadırlar.

Araştırmada, Ahıska Türkleri'nin kültürel etkileşim sürecinde dikkat çeken bir nokta da asimilasyona karşı oluşlarıdır. Ahıska Türleri her ne kadar Kırgız kültürüyle entegre olmak isteseler de bu süreçte kendi kültürel kimliklerinden ödün vermeye son derece karşı oluşlarıdır. Katılımcı görüşlerine bakıldığında, kendi kültürel değerleriyle yaşamaya ve onu yaşatmaya ilişkin açıklamalarda bulunmuşlardır. Katılımcılar aynı zamanda Kırgız toplumunun da kültürel değerlerini benimsediklerini ve ona saygı duyduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu yaklaşımlarını şu ifadelerde görmek mümkündür; *"İnsan kendi kültürel gelenekleri ile var olur. Kendi kültürel geleneklerimizi bırakıp başka bir etnik kökenin kültürel geleneklerini yaşamak böyle bir şey imkansız. Bu kendimi yok saymam anlamına gelir."*(K14), *"Başka bir kültürel geleneği benimsemek mümkün onu yaşamakta mümkün ancak kendi kültürel geleneklerimizi yaşamamak bizim kimliğimizin benliğimizin yok olması demektir."*(K8)

Kültürel etkileşim sürecindeki ayrışma temasına ilişkin görüşlere bakıldığında ise, Ahıska Türkleri'nin ifadelerinde sıklıkla, kendi yaşam tarzlarını, gelenek ve göreneklerini, kendi etnik kökeninden kişilerle daha samimi dostane ilişkiler kurma taraftarı olmasının yanında Kırgız toplumunun yaşam tarzının, gelenek ve göreneklerinin, onlarla dostlukların kurulması gerektiğine dair ifadeler yer almaktadır. Bu durum Ahıska Türkleri ile Kırgız toplumu arasında bir ayrışma olmadığını yukarıda da açıklandığı gibi bir entegre olma çabası olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, Ahıska Türkleri'nin kültürel etkileşim süreçleri ve kültürel etkileşim stratejilerinin incelenmesinin yanı sıra medya kullanım alışkanlıklarına da bakılmıştır. Medya kullanımı, bireylerin kişilerarası iletişimden çıkarak toplumsal düzeyde iletişime geçmesi anlamında oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Bireyler medya aracılığıyla, kendi fiziksel çevrelerinin ve deneyimlerinin dışına çıkarak başka bir dünyanın parçası olmaktadır. Bu durum, kültürel etkileşim bağlamında daha çok ev sahibi ve etnik medya kullanımı üzerinden irdelenmektedir. Özellikle ev sahibi medyanın kullanımı kültürel entegrasyon sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Kişi ve gruplar, ev sahibi medyayı kullanma düzeylerinin artmasıyla içinde bulunulan kültürü ve o kültürü meydana getiren duygu, düşünce ve davranışları daha iyi anlamakta; bu vesileyle duygusal ve estetik deneyimlere daha fazla katılmaktadır. Başka bir deyişle, kişiler/gruplar diğer kültürü anlama ve algılama olgunluğuna erişmiş olmaktadır (Kim, 1990:194).

Bu araştırmada da, Ahıska Türkleri'nin medya kullanım alışkanlıklarına bakıldığında, televizyonun en fazla kullanılan medya türü olduğu görülmektedir. Televizyonun kolay erişilir, kolay anlaşılır ve maliyetsiz bir iletişim aracı olarak en fazla kullanılan medya türü olması şaşırtıcı değildir. Ayrıca görüntüye dayalı olması nedeniyle anlamak, düşünmek ve irdelemek için çok fazla çaba gerektirmemesi de en fazla kullanılan medya olmasını etkileyen unsurlar arasındadır. Bu bağlamda, Ahıska Türkleri'nin televizyon kullanımı ile kültürel entegrasyonları arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Görüşmelerde televizyonu öncelikle haber almak için kullandıklarını

belirten katılımcılar, sonrasında da vakit geçirmek ve izlemek amacıyla olduklarını ifade etmişlerdir. Televizyon gibi, geleneksel iletişim araçlarının kullanımı, kişilerin/grupların içindeki yaşadıkları topluma ait önemli konu ve gündelik olayların, kültürel geleneklerinin, mitlerinin ve tarihinin dolaylı yoldan bir parçası olmalarını sağlamaktadır (Akt. Kim, 1990:194).

Yeni medya türlerinden internet kullanımının ise katılımcılar arasında %50 oranında olduğu görülmektedir. İnternet kullanım amaçları arasında iletişim kurmak, haberleşmek ilk sırada yer almaktadır. Dolayısıyla, internetin daha çok uzaklarda olan Ahıska Türkleri ile haberleşmek için bir araç konumunda olduğu görülmektedir.

Takip edilen medyalar ülke düzeyinde incelendiğinde en fazla Rus medyasının takip edildiği görülmektedir. Bu durumu gerek ülkenin resmi dilinin gerek ise katılımcıların eğitim dilinin Rusça olması olarak açıklamak mümkündür. Aynı zamanda Kırgızistan’da kitle iletişim araçlarının büyük çoğunluğunun dili Rusça ve Kırgızca/Rusça olarak düşünüldüğünde de bu sonuç şaşırtıcı değildir. Katılımcılar Rus medyası sonrası Kırgız medyası ve Türk medyasını takip etmektedir. Elbette Rusça’nın iki kültürü birleştiricisi rolünü görmezden gelmek imkansızdır. Ancak, katılımcıların gerek eğitim aldıkları gerek izledikleri medyanın dilinde öncelik olarak ortak dil Rusça değil de devletin resmi dili Kırgızca olması durumunda Ahıska Türklerinin Kırgız toplumu ile olan bütünleşme/entegrasyon düzeyinin şimdiki durumundan daha fazla olması beklenir.

Çalışmada etnik medya durumunda olan Ahıska Türkleri’ne ait medya kullanımı ise yukarıdaki bulgulara yansımaya derecede düşüktür. Bunun temel nedeni de Ahıska Türkleri’ne ait kurumsal bir medya yapılanmasından söz edilememesidir. Ahıska Türkleri’ne ait medyalar, daha çok yeni medya ortamlarında yer bulan ve Ahıska Türkleri arasında iletişim sağlamak amacıyla faaliyet gösteren medyalar olmasındandır. Dolayısıyla burada sözünü ettiğimiz etnik medya, Ahıska Türkleri’nin kültürel ve etnik kimliklerini sürmeleri noktasında başvurdukları; daha çok duygusal beklentilerinin karşılandığı medya türüdür.

Sonuç olarak kültürel etkileşim, kişiler arası ve kültürler arası ilişkilerin cereyan ettiği bir süreçtir. Bu süreçte medya, anahtar bir role sahiptir. Özellikle farklı kültürlerin sunulması, tanıtılması ve anlamlandırılması noktasında çoğu zaman kişilerin/grupların istemleri dışında, kendiliğinden iş görmekte; kişilerin/grupların farkında olmadan yeni kültürleri alması ve kullanmasını sağlamaktadır. Diğer yandan, kültürel etkileşim süreçleri içerisinde etnik medya kullanımlarıyla da kültürel kimliklerin en önemli taşıyıcısı ve koruyucusu konumundadır. Bu çalışmada da, Ahıska Türkleri’nin Kırgız kültürüne entegre olmalarında ve kendi kültürel kimliklerini korumaları noktasında oldukça önemli iş gördüğü anlaşılmıştır.

Kaynaklar

- Bal, H. (2016). Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri. İstanbul: Sentez Yayınları.
Berry, J. W. (1997). “Immigration, Acculturation, and Adaptation”, Applied Psychology: An International Review, 46(1), 5-68

- Gülner, B. (2011). "Yabancı Öğrencilerde Kültürleşme ve Medya Kullanımı", *Global Media Journal*, 2(3), 51-68
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye Yayınevi.
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, Farklılık ve İletişim: Kültürlerarası İletişimin Kavramsal Dayanakları*. İstanbul : İletişim Yayınları.
- Kim, Y. Y. (1990). "Communication and Adaptation: The Case of Asian Pacific Refugees in the United States", *Journal of Asian Pacific Communication*, Vol.1, No:1, pp.191-208
- Li, M., Campbell, J. (2006). "Cultural Adaptation: A Case Study of Asian Students' Learning Experiences at a New Zeland University", *EDU-COM International Conference, Engagement and Empowerment:New Oppurtunies Growth in Higher Education*, Edith Cowan University, Perth Western Australia, 22-24 November
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, Çev. Osman Akınbay, Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara
- Neuman, W. L. (2009). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Yayın Odası.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Zhu, R., Krever, R. (2017). "Media Use and Cultural Adaptation by Foreign Students in Chinese Universities", *Continuum*, 31:2, 307-324